

Koldingbogen

ÅRSTAL:	1977
FORFATTER:	Valborg Juhl, Inge Ladegaard
TITEL:	Peter Møller og en efterlysning af hans værker
KORT RESUME:	Maler og tegner (1838 – 1910), og opsporede værker af ham

sen i Ejendommen Søndergade 22.

I Søndergade havde ogsaa Billedhugger Th. Møller (en Broder til Redaktør Bertel Møller) sit Sten- og Billedhuggeri. Th. Møller flyttede i 1904 sin Udstilling og sine Værksteder til Jernbanegade 50. I 1922 afhændede han Forretningen til Marius Nielsen, der i nogle Aar havde Forretning i Hyrdestræde. 1961 blev Virksomheden flyttet til Hjørnet af Agtrupvej og Kongehusvej ved Sdr. Kirkegaard. Marius Nielsen døde 1963.

Man maa prise Stenhuggerne som dygtige Haandværkere, og det er mange smukke Arbejder, de har frembragt med deres Hammer og Mejsel, og selv om Stenhuggere som Regel ikke er udøvende Kunstnere, har de formaet at frembringe beundringsværdige Arbejder baade i Granit, Sandsten og Marmor efter Tegninger af Arkitekter og efter Modeller af Billedhuggere. Arbejder der findes saavel i Bygninger som paa Gravminder.

I Bygningen Jernbanegade 48 er hele den underste Etage opført i Granit: Trapper, Sokkel, Dørindfatning og Buer over Vinduer, der øverst afsluttes med en »Slutsten«. Ligeledes en smuk dekorativ Afslutning over Indgangen. Et virkelig godt Stenhuggerarbejde fra Forsbergs Stenhuggeri omkring 1898.

PETER MØLLER

af Valborg Juhl og Inge Ladegaard

Kunstmaleren og tegneren Peter Nicolai Møller fødtes i Kolding d. 15/12-1838 som søn af købmand og gæstgiver Nicolai Chr. Møller (bror til grundlæggeren af firmaet Hornung og Møller). Moderen, Mette Cathrine, var født Randbøl.

Da Peter Møller var et par år gammel, mistede han ved et fald hørelsen og blev som følge deraf døv og stum.

I 1845 blev han sendt til København for at få speciel undervisning og boede der hos døvstummelæreren dr. Bansmann, hvor han lærte at læse og skrive og til en vis grad at tale, og at læse på andres mund, hvad de sagde til ham.

Peter Møller havde evner for at tegne og udviklede dette talent i drengeneårene i København, hvor han sammen med sin lærer kom i huset hos maleren C. V. Eckersberg. Han ville være kunstner, men måtte først udstå sin læretid som maler, hvorfor han rejste tilbage til Kolding, hvor han var i lære hos malermester Langkjær i årene 1856-59.

Efter læretiden vendte Peter Møller tilbage til København til Kunstakademiet, hvor han i 1864 fik akademiets lille sølvmedalje.

I 18 år var han dekorationsmaler på Den kongelige Porcelænsfabrik, hvor han udførte mange smukke arbejder og bl. a. også flere stel med de morsomme nissefigurer.

Kendt er historien om, hvordan et af disse stel blev leveret til det russiske kejserhof, hvor det blev slået i stykker af en uheldig lakaj. Da et nyt stel blev bestilt i Danmark, var det med udtrykkeligt forlangende om, at

det skulle males af den samme kunstner.

Med megen lune malede Peter Møller da på en af de nye kopper en nisse, som på en bakke bar det oprindelige stel, men tabte bakken fordi en russisk moppe sprang op af ham!

Da Peter Møller i 1877 vendte tilbage til Kolding, fik han hjem og atelier hos sin søster, fru Haas, gift med købmand Haas, i Søndergade 5-7 (nu Føtex) og senere i fru Haas' villa på Dyrehavevej.

Her i byen er Peter Møller nok mest kendt som »nissemaler«, bl. a. på grund af den etiket han i 1892 lavede til Slotsmøllens juleøl, men han malede også smukke genrebilleder, portrætter og alterbilleder.

Da bibliotekets lokalhistoriske samling i februar 1976 efterlyste værker af Peter Møller, viste det sig, at slet ikke så få stadig fandtes her på egnen. Et af sporene gik til »Trøjsel« i Skartved, hvor man havde haft et specielt kendskab til Peter Møller gennem hans søster Marie Møller (gift Haas). Frk. Møller var nemlig privatlærerinde for døtrene Inger, Mette og Bolette Juhl i årene 1865-70, og her tegnede Peter Møller billedet af gårdens ejer, Ole Juhl. Det fortælles, at når Ole Juhl sad model, tilkaldtes naboen, Chr. N. Lind, for at underholde ham, så ansigtsudtrykket kunne blive mere levende!

Familien Juhl handlede i Haas' købmandsgård, hvor gårdskarlen, Matthias hjalp med at spænde hestene fra. Der blev afgivet bestilling på varer i butikken, og i ventetiden blev damer-

og en efterlysning af hans værker...

Proprietær Ole Juhl, Trøjsel, tegnet af Peter Møller omkring 1870.

Peter Møllers nissetegninger var fyldt med humør og godhed, og de vandrede langt uden for landets grænser.

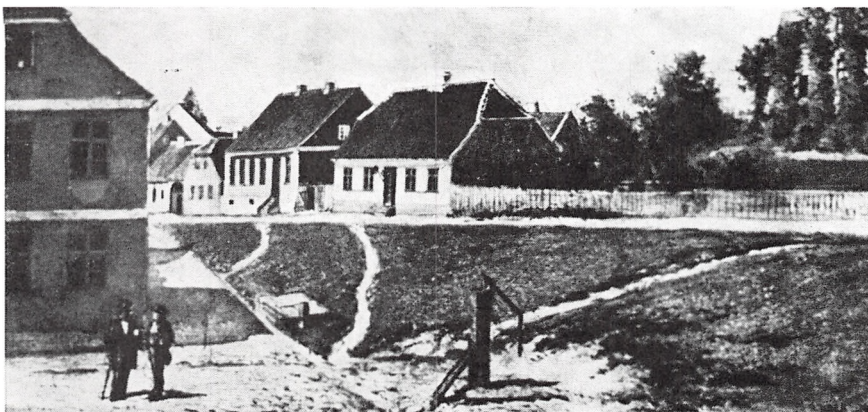
Arbejdsmand og legatstifter Jørgen Dentzaus guldbryllup.

Storkereden på Rabens baghus, Østergade 22.

Kgl. agent Wissing og kgl. postfører Limschou i Peter Møllers streg år 1900.

Polak-bakken, nu Markdannersgade.

ne budt ind privat og trakteret med kaffe af fru Haas.

Bekendtskabet med fru Haas og broderen Peter Møller resulterede bl. a. i, at der hos familierne Juhl, Lind og Bramsen hænger mange af Peter Møllers portrætter, endog farvelagte.

Fru Due-Hansen fra Dorthealund i Sdr. Stenderup oplyste, at den frise med nisser, som Peter Møller maalede på pap eller lignende til fru Haas' spisestue, senere blev skænket til Børneasylet, men at den allerede dengang var defekt. Den er senere kasseret.

Fru Lichtenberg-Hansen, Veerstgård meddelte, at hun var i besiddelse af 9 engle til juletræet lavet af Peter Møller. De bærer hver et musikinstrument og stammer fra fru Lichtenberg-Hansens bedsteforældre, Kanceliråd Nyholms hjem i Slotsgade i Kolding.

Fru Levring, »Straarup« gjorde opmærksom på, at der eksisterer en kultegning af hendes faster, Helga Toft, tegnet af Peter Møller.

Helga Toft var otte år, da billedet blev lavet i 1878. Det viser en lille pyntet pige med mame-lukker. Billedet hænger dog hos en slægtning i Hamburg. Samme sted findes en medaillon med englemotiver på blå bund, der sandsynligvis er lavet af Peter Møller.

Læge Ejnar Ørkild, København, oplyste, at han har tre billeder af Peter Møller. Et barneportræt, pastel, der sandsynligvis forestiller frk. Elisabeth Haas. En akvarel med et prospekt af Markdannersgade, sikkert malet efter 1868, da Børneasylet blev bygget. Billedet ligner til forveksling et, der blev malet 1857. Desuden ejer læge Ørkild et »originaltryk« af Peter Møllers nisser.

Grosserer Anker Lau, København, gjorde opmærksom på, at

Peter Møllers billede af Hans Tausen hænger på Koldinghus, og i Sct. Nicolai kirke ser man billedet af Kristus og den kananæiske kvinde.

Peter Møllers berømteste maleri »Efter revuen« findes hos familien Fich i København.

Fra selve Kolding by kom en del henvendelser. Således er Bjerg Jørgensen fra Bellevuegade i besiddelse af en nissemand med julegrød, malet på pap.

H. Thomsen Hansen, Ørebrovej, ejer nogle engle, tegnet af Peter Møller, som han har arvet efter sin gudmor, translatrice Anna Borup.

Steffen Bork, Nordvang, har et billede af et lille røgeri på banelegemet ved Vesterbro, afleveret af Betty Haas 1882.

Der kom en del henvendelser fra folk, der ejede kultegninger af Peter Møller og også andre ting fra denne kunstners hånd, men det vil føre for vidt at nævne dem alle her. Dog er alle henvendelser noteret op, så der måske engang kan skabes mulighed for en lille udstilling af Peter Møllers værker.

På Koldinghus hænger billeder af Peter Møller, og Bibliotekets lokalhistoriske samling har kultegninger af kendte Koldingborgere.

En del altertavler af Peter Møller findes i omegnens kirker, og i Nicolai Kirke i Kolding

hænger Peter Møllers billede af Kristus og den kananæiske kvinde. I forskellige af egnens missionshuse findes malerier med religiøse motiver, ligeledes af denne kunstner.

Flere oplysninger om Peter Møllers værker, og om hvor man ellers kan læse om ham, findes i afsnittet med noter sidst i denne bog.

Som et lille kuriosum kan nævnes, at man stadig på et af omegnens loppemarkeder kan falde over et smukt billede af Peter Møller. Pris 20,— kr., inklusive glas og ramme.

Peter Møller, der skildres som et fint, elskværdigt og fornøjeligt menneske, døde i Kolding d. 13. august 1910 og ligger begravet på Kolding gamle Kirkegård.